

İlk qanun layihəsi birinci oxunuşa tövsiyə olunub

Göndərən peşə təhsilinə maraqlıların artması istiqamətində önəmli rol oynayacaq "Peşə təhsili haqqında" ilk qanun layihəsinə tezliklə Milli Məclisin plenar sessiyasında baxılacaq. Noyabrın 15-də Milli Məclisin elm və təhsil komitəsinin iclasında baş tutan müzakirədən sonra buna qərar verilib.

Məlum olduğu kimi, peşə təhsili müasir standartlara uyğun olaraq tamamilə yenidən qurulur. Həm Bakıda, həm də ayrı-ayrı rayonlarda yeni peşə məktəbləri istifadəyə verilir, vətəndaşın fəaliyyət göstərən peşə təhsil müəssisələrinin rəqabət rəiti yaxşılaşdırılır. Bütün bunların qabaqcıl təcrübənin təbii qəbulu üçün təhsilin inkişafında prioritet istiqamətdə olan peşə təhsili ilə bağlı qanun layihəsi hazırlanarkən diqqətə xüsusi ayırılmalı olan ölkələrin qanunvericilik sahəsindəki vətəndaş təcrübəsi, öyrənilən Müzakirələrdən bəzi məlumatları, ki, beynəlxalq təcrübə yerli realiaqlardan zərər almamaqla yeni qanun layihəsinə öz əksini tapıb.

Peşə təhsilinə maraqlıların artması, bu sahənin inkişafının sürətləndirilməsi məqsədi ilə müəyyən güzətlərin tətbiqi, bəzi qərarların qəbul edilib. Peşə təhsili alanlara hərbi xidmətdən möhlət hüququ, təcrübə sahəsində məktəblərdə alma hüququ, xüsusi imtiyazlara sahiblənmə hüququ verilib. Beləliklə, peşə təhsili müəssisələrində tam orta təhsil alan tələblər təhsilə başa vurduqdan sonra növbəti təhsil pilləsinə qəbul prosesində iştirak üçün 1 qərar müddətində hətəlik hərbi xidmətdən möhlət hüququ verilir.

Peşə təhsili müəssisələrinin dövlət dəstəyinin göstərilməsini məqsəduyğun sayaraq, Qrup peşə təhsili müəssisələrinin məzunlarına növbəti təhsil pilləsinə keçid zamanı üstünlük verməyə qərar verilib. Dövlət təhsil müəssisələrində təhsil alanlar xüsusi iş geyim formaları ilə də təmin ediləcəklər. Layihədə nəzərdə tutulub ki, Azərbaycan peşə təhsili müəssisələrində onları müdavimlərin sahibkarlığına fəaliyyəti ilə məşğul olmaları üçün dövlət tərəfindən xüsusi imtiyazlar verilsin. Peşə təhsili müəssisələrində təhsil alanların təcrübə keçmələri üçün xüsusi meyarlar əsasında seçilməli idarə müəssisələrində fermer təsərrüfat və ticarət kəndlərə müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən imtiyazlar (vergi güzətləri, əlaqəli faizli kreditlər, yeni texnika və texnologiyaların əldə olunması və sair) də nəzərdə tutulub.

Yeni qanun layihəsi ölkəmizdə peşə hazırlıqlarının səmərəliliyinin artırılması və rəqabətqabiliyyətli ixtisaslı kadrların hazırlanması məqsədi ilə bu sahədə dövlət siyasətinin prinsiplərini, təhsil və təlim sisteminin təşkili-hüquqi, iqtisadi əsasları müəyyən edir. Qanun təhsil və elm vasitəsilə ölkənin gələcək tələqqisi üçün peşə hazırlıqlarının bütün formalarına əməl edilir.

55 fəsilə 26 maddədən ibarət yeni qanunda bir sıra anlayışların formal, informal, qeyri-formal peşə təhsili, ixtisaslaşma, peşə standartları, peşə təhsilinin inkişafı, fondu, təhsildə inteqrasiya və digər mənasız açığa qalır.

Sənəddə peşə təhsilə almaq üçün bərabər imkanların yaradılması, peşə təhsilinin milli və dünya təhsil sisteminin, elmin, iqtisadiyyatın nailiyyətləri, ailə və ictimai təbəqələrinin məqsədyönlü inteqrasiyası əsasında təşkil, bu sahədə sənədləşdirilmiş öyrənmənin, varisliyin və mobilliyin təmin olunması, peşə təhsilinin müasir standartlara uyğunlaşdırılması, cəmiyyətin və dövlətin maraqlarına uyğunluğu kimi dövlət siyasətinin əsas prinsipləri müəyyən olunur. Burada stimullaşdırıcı tədbirlərin təbii, məlumat bazasının, ticarət əsaslanan maliyyəli sistemlərinin və mərkəz bazarında rəqabət davamlı məktəblərinin yaradılması, səmərəli imkan məhdud olan tələblərin inklüziv təhsilinin təşkil, məqsədlə peşə inkişafı proqramlarının hazırlanması kimi dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri də əksini tapıb.

Qanuna əsasən, peşə təhsilinə dair normativ hüquqi aktların qəbulu, təhsil standartlarının və proqramlarının hazırlanması üçün sahibkarlar, sahə və peşə assosiasiyaları ilə mərkəzlərdə dövlət peşə təhsili müəssisələrində ödənilən əsaslarla təhsil alanların təhsil haqlarının müəyyən edilməsi, peşə təhsilinin qeyri-dövlət sektorunun dəstəklənməsi, peşə təhsili müəssisələrinin fəaliyyətinə lisenziyanın verilməsi, onun lisenziya kimi məsələlərinin dövlət tərəfindən həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Layihədə göstərilib ki, peşə təhsili müəssisələrində lisenziyalar birdəfəlik, müddətsiz verilməlidir.

Qanunda peşə təhsili sisteminin quruluşundan tutmuş, peşə təhsili müəssisələrinin növləri və təhsil müddətinə qərar verən məqama aydınlaşdırılıb. Layihədə peşə təhsilinin 3 sənəddə müəyyən edilib:

Müxtəlif peşə istiqamətlərində əldə edilən sahə üzrə sadə və zəruri icrasına imkan verən nəzəri və metodiki hazırlıq aparılmalıdır. İlk peşə təhsili birinci sənəviyyədədir. Burada ümumi təhsil məktəblərində tədris edilən məktəbli müddət zamanı və orta təhsildən sonra birillik kurslarda tədris edilən peşə bacarıqları nəzərdə tutulur.

Peşə təhsilinin ikinci sənəviyyədə müxtəlif peşə istiqamətlərində əldə edilən sahə üzrə sadə, xüsusi və mürəkkəbliyi yerinə yetirməyə imkan verən nəzəri, metodiki və praktiki hazırlıq nəzərdə tutulan texniki peşə təhsili dayanır.

Üçüncü orta peşə təhsili sənəviyyədə müxtəlif peşə istiqamətlərində əldə edilən sahə üzrə hətəyə keçiriləcək kursların planlaşdırılması, tərkibi və idarə edilməsi daxil olmaqla sadə, xüsusi və mürəkkəbliyi müstəqil yerinə yetirməyə imkan verən yüksək nəzəri, metodiki və praktiki hazırlıq aparılır.

Peşə təhsili hüququ kimlərə verilir?

Peşə təhsili müəssisələrində peşə məktəbi, peşə liseyi və peşə təhsil mərkəzi olaraq fəaliyyət göstərir.

Peşə təhsili almaq hər kəsin hüququdur. Bu hüquq ölkə vətəndaşlarına həlqə orta məktəbdə oxuduğu vaxtdan verilir. Artıq qeydiyyat etdiyimizi kimi, ümumi təhsil müəssisələrində qeydiyyatdan keçən ilk peşə təhsili alacaq peşə məktəbinə qəbul olunanlara yalnız texniki peşə təhsili almaq hüququ verilir. Peşə liseyinə ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili və ya orta təhsil, tam orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili almaq hüququ verilir. Peşə mərkəzinə ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili və ya orta peşə təhsili, tam orta təhsil bazasından qəbul olunan xslrə texniki peşə təhsili və ya orta peşə təhsili almaq hüququ verilir.

Təhsil müddəti 6 aydan 4 ilə qədərdir

Təbii ki, təhsil müddəti peşə sənəviyyədə nə mövündə nə asılı olaraq dəyişir. Tutaq ki, peşə təhsil müəssisələrində ixtisaslaşdırma və yenidən hazırlanma kursları tərkil olunur. Ümumi orta və tam orta təhsil sənəviyyəsini bitirib, istehsalatda və ya digər sahələrdə müəyyən nəzəri və praktiki peşə bacarıqları qazanmış xslr üçün işə götürülmələri və fərdi sifarişlərdə işə əsasən həmin və ya digər peşənin öyrənilməsi, ixtisasın artırılması və yenidən hazırlanması üzrə kurslarda təhsil müddəti 6 aya qədərdir.

Peşə məktəblərində ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün tərkil edilən qruplarda təhsil müddəti peşənin mürəkkəbliyindən asılı olaraq 1 və ya 2 ildir. Tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün tərkil edilən qruplarda 1 il nəzərdə tutulub.

Peşə liseylərində ümumi və ya tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və asılı olaraq da təhsil müddəti dəyişir. Ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunan və texniki peşə təhsili və ya orta təhsil alanlar üçün tərkil edilən qruplarda bu müddət 3 ildir, tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün tərkil edilən qruplarda isə 1 ildir.

Peşə mərkəzlərində də peşə liseylərində olduğu kimi, ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili və ya orta təhsil alanlar üçün tərkil edilən qruplarda təhsil müddəti 3 ilə çəkir. Ancaq tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş və texniki peşə təhsili alanlar üçün tərkil edilən qruplarda 1 il təhsil almaq kifayətdir.

Ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunmuş orta peşə təhsili alanlar üçün təhsil müddəti 4 il, peşə təhsil mərkəzlərində tam orta təhsil bazasından qəbul olunmuş orta peşə təhsili alanlar üçün tərkil edilən qruplarda 3 ildir.

Pe?? t?hsili mü?ssis?l?ri hardan al?b, n?y? x?rcl?y?c?k?

Pe?? t?hsili mü?ssis?sinin maliyy? m?nb?l?ri d? d?qiq ifad? olunub. "Pe?? t?hsili haqq?nda" qanun layih?sinin 22-22-ci madd?sind? qeyd edilib ki, t??kilati-hüquqi formas?ndan v? mülkiyy?t növünd?n?as?l? olaraq, pe?? t?hsili mü?ssis?sinin maliyy? m?nb?l?ri f?rql?nir. Bel? ki, dövl?t pe?? t?hsili mü?ssis?si müvafiq icra hakimiyy?ti orqan?n?n mü?yy?n?etdiyi normativl?r? uy?un maliyy?l?? dirilir. Bu normativl?r h?r bir t?hsilalana dü??n m?sr?f m?bl??i n?z?r? al?nmaqla mü?yy?n edilir. Dövl?t pe?? t?hsili mü?ssis?si dövl?t büdc?si v? ya dövl?t fondlar?n?n v?saitl?ri il? yana??, b?b?dc?d?nk?nar v?saitl?r, öd?ni?li t?hsil xidm?tl?rind?n daxil olan v?saitl?r, kreditl?r, qrantlar, ian?l?r, innovasiya v? sahibkarl?q f?aliyy?tind?n ?ld? olunan g?lirl?r; qanunvericilik? mü?yy?n olunmu? qaydada c?lb edilm? investisiyalar; h?mçinin qanunvericilik? qada?an olunmayan dig?r m?nb?l?r hesab?na maliyy?l??? bil?r.

B?l?diyy? v? öz?l pe?? t?hsili mü?ssis?l?ri is? t?sisçinin (t?sisçil?rin) v?saitl?ri; t?hsil xidm?tl?rin? gör? ?ld? olun olunan v?saitl?r, hüquqi v? fiziki ??xsl?rin maliyy? yard?mlar?; sahibkarl?q f?aliyy?tind?n ?ld? olunan g?lirl?r; qanunvericiliy? uy?un qaydada al?nan qrant, ian?, kredit v? yard?mlar; qanunvericilik? qada?an edilm?y?n dig?r m?nb?l?rd?n ?ld? olunan v?saitl?rl? maliyy?l??? bil?c?k.

Pe?? t?hsili mü?ssis?si öz nizamnam?si il? mü?yy?n edilm? qaydada fiziki v? hüquqi ??xsl?r? müxt?lif öd?ni?li t?hsil v? dig?r xidm?tl?ri göst?r?, hüquqi v? fiziki ??xsl?rd?n ian?l?r v? könüllü yard?mlar ala bil?r. B?l?diyy? v? öz?l pe?? t?hsili mü?ssis?sind? t?hsilalanlar üçün n?z?rd? tutulan öd?ni? haqq? ?m?k bazar?n?n t?l?bat?na uy?un olaraq t?l?b-t?klif prinsipi?sas?nda t?nziml?nir. Pe?? t?hsili mü?ssis?sinin dig?r maliyy? m?nb?l?ri hesab?na ?ld? ?ttdiyi v?saitl?r v?saitl?ri bilavasit? mü?ssis?nin maddi-texniki bazas?n?n ?inki?af?na, ? istedad? il? f?rql?n?n ??xsl?rin stimulla?d?r?lmas?na, r??b?tl?ndirilm?sini v? i?çil?rin sosial müdafi?sini yön?ldilir.

["Az?rbaycan mü?llim" q?zeti](#)